

PANOFKA 24 VOCALİZİ ETÜT KİTABINDA YER ALAN 2 NO'LU ETÜT ANALİZİ

Ebru TEMİZ*

Özet

Bu çalışmada, şan (ses eğitimi) dersinde kullanılmak üzere özgün bir etüt analizi yer almaktadır. Analizi yapılan etüt, Heinrich Panofka 24 Vocalizzi etüt kitabından seçilen ve öğrenciyeye ses eğitimi alanında yazılan eserlerde minör tonalitede yer alan dizileri seslendirmeyi kolaylaştırmak amacıyla yazılmış olan 2 no'lu çalışmadır. Müzik eğitimi alanında, ses eğitimcileri ve çalgı eğitimcileri tarafından gerek çalgı eğitimi dersinde gerekse ses eğitimi dersinde başlangıçtan itibaren, öğrencinin dersin ilerleyen aşamalarında çalacağı ya da söyleyeceği eserlerin teknik güçlüklerinin üstesinden gelmeyi sağlayıcı etütler çalıştırılmaktadır. Etütler eserlere oranla daha küçük çapta yazılmış olup, öğrenciyeye çalgı ya da sesle ilgili teknik özellikleri kazandırmayı amaçlar. Her ne kadar etütler öğrencinin ileri seviyedeki eserleri seslendirmesine temel sağlayacak biçimde yazılmış olsalar da öğrenci açısından teknik zorluklar içerebilirler ve bu teknik güçlüklerin giderilmesinde uygulanacak teknik çalışmalar eğitici ve öğrenci açısından dersin daha verimli hâle gelmesinde etkilidir. Çalgı eğitimi alanında olduğu gibi ses eğitimi alanı için de bu amaca yönelik olarak yazılan ve uygulaması yapılan pek çok etüt kitabı bulunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Etüt, analiz, ses eğitimi.

Abstract

In this study, an original practice analysis that can be used in singing (voice education) course takes place. The analyzed practice is the number 2, which is written to simplify the lines in the minor tone in voice education and selected from the Heinrich Panofka's 24 Vocalizzi practice book. In music education from the beginning of the course practices are used to overcome the technical difficulties that students will come across of the Works sung or played both by the voice educators in voice education courses and instrument educators in instrument education courses. Compared to works, practices are minor in size and aims at equipping the student with the technical peculiarities related to the instrument or the voice. Even though the practices are written to form a base for students to vocalize the works in advanced levels, they may include technical difficulties for the students and the technical practices performed to overcome these difficulties are effective to make the course more efficient both for the instructor and the student. As it is in instrument education, Voice education also has various practice books that are written and applied in accordance with this aim.

Keywords: Practice, analysis, voice education.

Çalgı ya da seste tekniği iletmek amacıyla yazılmış müzik parçaları etüt tanımı kapsamına girer. Ses için yazılanlarına solfej ya da vokaliz de denir (Sözer, 1996:259). Müzik eğitiminde belirli zorlukları yenmek üzere hazırlanan etütler, çalgı tekniğini ustalık düzeyinde geliştirmeyi öngören, aynı zamanda müzikal değerlere de ağırlık veren araştırmacı nitelikte olgun alıştıma parçalarıdır (Say, 2002:189). Etüd kavramı çalgı eğitimi alanında olduğu gibi şan eğitimi alanının da temel öğelerindedir. Teknik düzeyi ve çeşidi ne olursa olsun her etüt, çalıştırdığı birkaç teknik hedefle öğrencinin çalacağı eserlerde karşılaşabileceği pek çok güçlüğün giderilebilmesinde yardımcıdır. Etütler de kendi içerisinde teknik zorluklar içerebilir olmalarına rağmen icracının kazanacağı tekniğe faydalı olabilmeleri açısından önemlidir. Bir müzik eserine ilişkin geleneksel analiz şablonuna bakıldığında;

Form analizi

- genel form kalıbının saptanması
- form öğelerinin belirlenmesi
- motif ya da motiflerin saptanması

Armonik analiz

- genel armonik seyir görünümünün belirlenmesi
- mikroanaliz
- kadansların adlandırılması

Performans analizi

- temel çalış/söyleyiş/yönetim tekniklerinin belirlenmesi
- teknik güçlüklerin ve çözüm yollarının saptanması
- cümleme; cümlelere ilişkin zirve noktalarının belirlenmesi, olarak ifade edilmektedir (Varol, 2001:169).

Müzikal analiz kavramı ülkemiz meslekî eğitim kurumlarının eğitim-öğretim programlarında çoğunlukla Armoni, Müzik Biçimleri ve dolaylı olarak da Müzik Tarihi derslerinde ele alınmaktadır (Yüksel, 2003:2). Çalgı eğitiminde olduğu gibi doğal bir çalgı olarak kabul edilen ses ile çalışılan eserlerde de karşılaşılan teknik

zorlukların aşılması için eğitimi tarafından çeşitli çalışmaların yapıldığı ve yorumla ilgili olarak çeşitli yöntemlerin denendiği söylenebilir. Bu çalışmada yapılan analiz, müzik eseri analiz şablonunda yer alan bir nevi performans analizidir ve bu temelden yola çıkarak, belirlenen etüdün teknik güçlüklerinin saptanmasına ve bu güçlüklerin giderilmesine çözüm yolları getirilmesine yönelik bir yöntem izlenmiştir. Çalışmada kullanılan etüt kitabının yazarı Heinrich Panofka, 1807-1887 yılları arasında yaşamış Alman asıllı bir müzisyendir. Dünya çapında özellikle sese yönelik yaptığı çalışmaları ses eğitimcilerince kullanılmakta ve yazdığı etüt kitaplarının farklı edisyonları bulunmaktadır. Etüt kitaplarında sese kazandırılacak özelliklere yönelik ayrı ayrı etütler yer almakta ve etütler vokaller (sesli fonemler) aracılığı ile icra edilmektedir. Analizi yapılan 2 no'lu etüt, soprano-mezzosoprano ve tenor sesleri için yazılan bir edisyondan alınmıştır.

Analiz

Etüde Yönelik Temel Bilgiler

Panofka etüt kitabında yer alan 2 no'lu etütte temel amaç minör dizi çalıştırılmasıdır. Etüt incelendiğinde;

1- Etüdün do minör tonu ile yazıldığı göze çarpmaktadır. Bunun nedeni olarak çalıştırılacak her ses için başlangıç minör tonunun yaklaşık do olarak görülmesi yani orta bir ton olarak kabul edilmesi söylenebilir.

2- Etütte inici çıkıcı diziler yer almakta ve do minör tonu içerisinde yapılan armonik değişiklikler görülmektedir.

3- Etüdün orta hız (moderato) ile söylenmesi önerilmiştir.

4- Besteci, etüt kitaplarında her etüt için belli bir vokal önermemiştir. Bunun nedeni, çalışan kişinin ses ve fiziksel yapısının çalıştırıcı tarafından göz önünde bulundurulup en uygun vokalin bulunması olarak açıklanabilir. Etüt için özellikle belirtilen bir vokal yoktur. Çalıştırılacak kişinin en iyi artiküle edebileceği vokal öncelikle yer almalı ve daha sonra yine uygun bir sıralama ile diğer vokaller tercih edilmelidir.

5- Etütte bağlı söyleme ve nefes özellikleri, özellikle belirtilmiştir.

6- Etütte inici çıkıcı dizilerin yer alması nedeni ile seste olabilecek rejister değişiklikleri hissedilmektedir.

7- Etüt ritmik özellikler açısından incelendiğinde özellikle 16'lık notaların kullanıldığı görülmektedir; bunun nedeni, sese minör dizi söylemede söyleyiş kolaylığı ve işlerlik kazandırmak olarak ifade edilebilir.

8- Etütte yine minör dizi içerisinde aralık kavramına yönelik olarak bazı atlamaların yapıldığı görülmektedir.

Teknik Güçlükler

Yukarıda yazılan temel bilgiler sonucu etütte yer alan teknik güçlükler şu şekilde sıralanabilir:

- Etütte nefes kullanımına (cümlelemeye) yönelik güçlükler
- Etütte minör dizide aralık kavramına yönelik güçlükler
- Etütte rejister değişikliğine ilişkin güçlükler

Tablo 1. Teknik Güçlükler

Güçlük	Etütte Kullanıldığı Ölçü	Etütte Kullanılma Oranı (%)
Nefes kullanımı	19, 23, 27, 33	%10,5
Minör tonda aralık kavramı	7, 15, 17, 24, 27, 31, 34	%18,5
Rejister değişiklikleri	2, 3, 20, 24, 27, 28, 33	%18,5

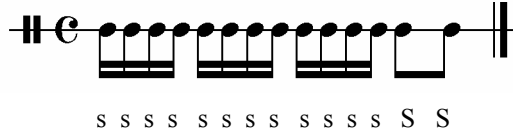
Etütte Teknik Güçlüklerin Giderilmesine Yönelik Çalışmalar

Etütte Nefes Kullanımına Yönelik Güçlükler

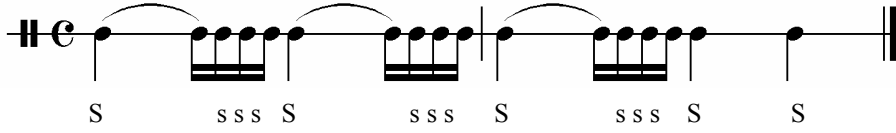
a = 60 - 80

S s s ssss S S ss ssss ssss S S ssss S S

b = 40 - 80

c = 60 - 80

Etüt nefes kullanımına yönelik güçlükler açısından incelendiğinde, bazı yerlerde (19., 23., 27., 33.) 4 ölçüyü bir nefeste söylemeye yönelik pasajlar görülmektedir. Temel olarak bu etüdü seslendirecek olan kişinin şarkı solunumunu bildiği muhakkaktır. Fakat her ses açma çalışmasında ihtiyaç duyulduğu gibi bu etüdü seslendirmede de nefes çalışmalarına ihtiyaç olacaktır. Bu etütteki nefes sorununu gidermeye yönelik olarak düşünülen nefes alıştırmalarında ritmik nefes çalışmalarının kullanılması uygun görülmüştür.

Alıştırmalarda öğrenci tarafından derin bir nefes alınmalı, sonra nefes kesik kesik ve ritmik bir şekilde “s” ünsüzü ile verilmelidir, bu “f” ünsüzü ile de olabilir. Yazılan alıştırmalara bakıldığında bu çalışmaların etütte yer alan ritmik ifadeleri örneklediği görülmektedir. Çalıştırılacak öğrencinin nefes ve fizikî durumuna göre bu alıştırmalar çok fazla çeşitlendirilip, zorlaştırılabilir ya da kolaylaştırılabilir.

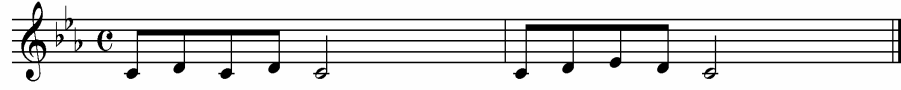
Alıştırmaların özellikle ritmik şekilde yazılması etütteki ritmlere kolaylık sağlaması açısından düşünülmüştür. Etüdün tamamı ayrıca bir nefes bonası şeklinde söylenebilir. Her cümlede ya da nefes arasında derin bir nefes alınıp, bu nefes ritmlere uygun şekilde s ünsüzü kullanılarak boşaltılabilir. Ayrıca bir sonraki sayfada nefes bonası verilmiştir. Etütte yer alan ritmler kullanılarak yazılmış, nefes bütünlüğü düşünülerek genellikle 2 ölçü bir ölçüde birleştirilmiştir. Tercihle bağlı olarak ölçü aralarında ya da iki ölçüde bir olmak üzere nefes alınabilir, alıştırmalarda olduğu gibi yine bonayı söylerken alınan nefes kesik kesik s ünsüzü ile boşaltılmalıdır.

Etütte Minör Tonda Aralık Kavramına İlişkin Güçlükler

a = 40 - 80

b = 60 - 80

c = 60 - 80

d = 40 - 80

e = 60 - 80

f = 60 - 80

g = 40 - 80

h alıştırmaları, 7. ve 30. ölçülerde söyleyiş kolaylığı sağlaması açısından yazılmıştır.

h = 60 - 80

3, 9, 11, 13. ölçülerin daha kolay söylenmesi açısından i, j alıştırmalarının çalışılması yararlı olacaktır.

i = 60 - 80

j = 40 - 80

34 ve 35. ölçülerde söyleme kolaylığı sağlaması açısından k alıştırmaları yazılmıştır.

k = 40 - 80

Özellikle 16. ölçüdeki do-fa aralığı ve yine 27. ölçüde yer alan re bemol la aralığı için l, m, n, o, ö alıştırmalarının çalışılması aralık söylenmesi açısından yararlı olabilir.

l = 60 - 80

m = 60 - 80

n = 40 - 80

o = 60 - 80

ö = 60 - 80

Do minör tonunda yazılan 2 no'lu etüt incelendiğinde ya da öğrenciye çalıştırılmak istendiğinde bazı zor gelebilecek ses aralıkları olabilir. Bunlara örnek olarak etütteki 7, 15, 17, 24, 27, 31, 34. ölçülerdeki aralık ve atlamalar gösterilebilir. Bunların giderilmesi için Alıştırma 2 bölümünde teknik alıştırmalara yer verilmiştir. Alıştırmalar, tona girmek açısından ve öğrenciye minör ton söylemede kolaylık olması açısından aynı tonda yazılmıştır. Alıştırmalar yazılırken arpejler ve atlamalı sesler göz önünde bulundurulmuştur. Alıştırma 2 bölümünde minör dizide yer alan aralıkları doğru söyleyebilmek temel amaç olmalıdır. Öncelikle diziyi tanıtıcı bir gam söyletebilir ve arpejlerin söylenmesi atlamalı sesler açısından faydalı olabilir. Alıştırma 2 incelendiğinde etütte yer alan bazı atlamalı seslere örnek olarak alıştırmalar yazılmıştır ve Alıştırma 1 ve diğer alıştırma bölümlerinde de olacağı gibi öğrencinin durumuna göre alıştırmalar çeşitlendirilip zorlaştırılabilir ya da kolaylaştırılabilir. Aralıklarla ilgili alıştırmalar söylenirken öncelikle tercih edilecek vokal öğrencinin en kolay söyleyebileceği vokal olmalıdır ve daha sonra diğer vokallerin söylenmesine geçilmelidir.

Etütte Rejister Değişikliklerinin Neden Olabileceği Güçlükler

a = 60 - 80

b = 60 - 80

(.)

c = 60 - 80

(.)

d = 40 - 80

(.)

e = 60 - 80

f = 60 - 80

g = 40 - 80

Rejister kavramı bir eser ya da etüdü seslendirirken kişinin bilinçli olarak sesini o anki söyleyeceği sesin durumuna göre çevirmesi ya da döndürmesidir. Bu çevirme ya da döndürme hareketi nefes desteği ile ve ses titreşimleri değiştirilerek yapılır. Rejister değişikliğine ilişkin çalışmaların bir dizi içerisinde yapılması daha uygun görülmüştür. Böylece alıştırma uygulamasında öğrenci, sesini kullanırken sesinin değiştiği ya da sesini çevirdiği bölgeyi daha ayrıntılı anlayabilecektir. Yine rejister değişikliğine ilişkin alıştırma çalışmalarında dizi kullanılmasının bir diğer nedeni de rejister değişikliği olan bölgede sesin akıcılığını sağlamak ve değişikliğin

hissedilmesini en aza indirmek olarak gösterilebilir. Rejister değişikliklerinin fark edilmemesi için basit aralıklardan diziye doğru geçişlerin olduğu alıştırmalar uygun olabilir. Alıştırmalar ses nefes koordinasyonunu içerecek şekilde uygulanmalı ve öğrencinin bağlı biçimde söylemesi sağlanmalıdır. Alıştırmaların yapılmasında tercih edilecek vokal, öğrenciye kolaylık sağlanması açısından yine eğitici ve öğrenci iř birliği ile yapılmalıdır.

Etüdün ilk iki ölçüsüne bakıldığında do'dan başlayıp sol'e kadar giden inici-çıkıcı bir dizi görülmektedir ve bu diziyi seslendirirken seste rejister değişikliğinin olacağı muhakkaktır, o yüzden alıştırmalar yazılırken dizi şeklinde olmasına dikkat edilmiş ve bu alıştırmaların bağlı şekilde söylenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Parantez içerisinde yer alan nefesler istenirse kullanılır ya da kullanılmaz. Alıştırmalar kromatik bir şekilde inici ya da çıkıcı olarak kullanılabilir.

Sonuç

Bu çalışmada yapılanlar şu şekilde özetlenebilir:

a. Etüt incelenmiş ve etütte çalışan kişiye güçlük oluşturabilecek noktalar belirlenmeye çalışılmıştır.

b. Etütte güçlük olarak görülen noktalar için alıştırmalar yazılmıştır. Etüdü söyleyecek her kişinin aynı renk, kalite ve genişlikte sese sahip olma durumu ve diğer fiziki ve psikolojik durumları söz konusu olabileceği için alıştırmalar çeşitlilik gösterebilir; yazılan alıştırmalar tamamen esnek ve istenilen şekilde değiştirilebilecek türdendir.

c. Alıştırmalar yazılırken ve ses ile ilgili yapılabilecek çalışmalara örnek verilirken genel olarak yapılan ve uygulananlar göz önünde bulundurulmaya çalışılmıştır. Çünkü her ses eğitimcisi kendi tekniğini ya da kendi hocasından gördüğü tekniği uygulamaktadır. Bu yüzden etüt ve ses çalışması ile ilgili olarak çok sayıda alıştırma ve teknikten bahsetmek mümkündür.

d. Çalışmanın bütününde de bahsedildiği gibi ses ile ilgili olarak birebir yapılan çalışmalarda bireyin özelliklerine yönelik çalışmak daha doğru olacaktır. Bir teknik güçlük diğer kişi için zorluk teşkil etmeyebilir bu yüzden alıştırmalar eğitici tarafından özel olarak ayarlanmalı ve değiştirilebilir olmaya açık olmalıdır, genel olarak bu uygulama ses eğitimcilerince dikkate alınmakta ve önem teşkil etmektedir.

e. Çalışmada yazılanları destekleyici olarak etüt için uygulamalı bir çalışma yapıp daha objektif sonuçlara ulaşılabilir. Yazılan alıştırmaların etütün beklenen şekilde söylenilebilmesi açısından kolaylaştırıcı olduğu düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Berki, O.T. (1994). *W.A.Mozart'ın Piyano Sonatlarına İlişkin Teknik Çalışma Yöntemleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Berki, O. T. (2001). *Bir Koro Portisyonunun Analizine Yönelik Çağdaş Yaklaşımlar*. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi ABD. I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Bildiri Kitabı. Ankara: Rekmay Lmt. Şti.
- Panofka, H. (1996). *Panofka 24 Vocalizzi*. İtaly, Casa Ricordi, ISMN M.041-81572-5.
- Say, A. (2002). *Müzik Sözlüğü*. Ankara, Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Sözer, V. (1996). *Müzik Ansiklopedik Sözlük*. İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Yüksel, M. (2003). *L.V.Beethoven'ın Piyano Sonatlarının Öğretimine Yönelik Bir "Bütüncül Analiz Yöntemi"*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Summary

ANALYSIS OF PRACTICE NUMBER 2 IN PANOFKA 24 VOCALIZZI PRACTICE BOOK

Ebru TEMİZ*

Practices are indispensable music songs for chant training as it is in all instruments. Whatever the level and type of the practice is, it helps to overcome many technical difficulties that the student may encounter while singing or playing the songs. The practices written for voice are generally vocalized by the vocals and give functionality to the voice of the student for singing the long songs. The practices may have the same qualities with the long song. At the beginning it is very helpful to use them as they are prepared from easy to difficult and according to the aim to be achieved. The practice may have technical difficulties in itself and sometimes these difficulties may arise for the student but carrying out technical studies to remove these will facilitate the work of the trainer and the student.

There are many practice books written for vocal training. In this study, the practice numbered 2, which requires singing in minor tone, is preferred from the practice book, Panofka 24 Vocalizzi. First, the situations which may lead to technical difficulties for the students are determined and technical studies are written for the students to sing them easily. The technical difficulties determined in the practice numbered 2 are: breath usage which is thought to make singing the minor scales difficult for the students, interval concept in minor tone and difficulties related to register changes. Technical studies are written in order to dismiss all the technical difficulties and enable students to sing more easily and use their voice more effectively. As suggested in Panofka, the practices are required to be vocalized with vocals and it is advised to use the vocal which may be more useful for the student first and the technical studies are written in the same tone with the practice analyzed. After writing the technical studies, short notes are stated about how to use

Address for correspondence: *Arş. Gör. Ebru Temiz, Gazi Ü. Gazi Eğitim Fak.G.S.E.B. Müzik Eğitimi A.B.D. Teknikokullar/Ankara, evarol@gazi.edu.tr

them. The performance of the technical studies may differ according to various physical structures of the students and the trainers. It is important to find out the most appropriate way in terms of the principles and methods of vocal training for the student and trainer. Every vocal trainer can write and apply technical studies appropriate for his/her student for the techniques and practices s/he will use so that better results can be obtained for the trainer and student with the vocal training lessons.